

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsect. 1. Speciatim distinguendo duplex genus causæ oppugnatur
processus in infinitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

SUBSECTIO I.

*Speciatim distinguendo duplex genus causæ,
oppugnatur processus in infinitum.*

139 **P**rocesso in infinitum potest esse duplex, vel causarum essentialiter subordinatarum, vel accidentaliter, aut per accidens talium. In hac subseptione agendum est nobis de causis essentialiter subordinatis, quæ per se requiruntur ad effectum, ita ut necesse sit eas existere quando producit effectus, & vnam esse subiectam alteri, eo modo quo habitus subijcitur intellectui, & hæc inferiora subduntur corporibus cœlestibus, aut causæ secundæ, & primæ, à quarum concursu dependet effectus, in hoc ergo genere probo non dari processum in infinitum, ad quod aduerte in concursu harum causarum ad productionem vnius effectus illæ causæ, quæ ita mouent, ut moueantur mediæ appellantur à Aristotele lib. 3. de anima, textu 65. & lib. metaphysica textu 6. ex natura autem, & ratione formali causæ mediæ, quæ supra rationem causæ addit rationem effectus, vel saltem subiecti patientis à priore agente, cuius actiua motione indiget ut operetur, atque adeo non aliter agit, quam si prius saltem natura ipsa moueatur ab alia sumitur efficacissimum, & euidentissimum argumentum ad probandum nostrum intentum; hanc autem rationem formalem causæ mediæ explicuit Arist. loco citato in hunc modum: [Primum mouens pellit, & non pellitur, medium autem utraque,] hoc est pellit, ac pellitur, considerat autem Aristoteles quoddam aggregatum ex causis essentialiter subordinatis & effectui qui non sit causa, cuius extrema sunt causa prima mouens, non mota, & effectus siue eius subiectum motum non mouens, media vero cætera quæ mouentur, & mouent, mouentur à superioribus, mouent autem inferiora; vult ergo Aristoteles, ut media sine actione primi mouere aut agere nequaquam possint, ac proinde non posse dari processum in infinitum.

140 **R**atio autem sic efformatur, si idem effectus procederet ab infinitis causis essentialiter subordinatis, sine eo quod deueniatur ad aliquam primam simul producentem, & improductam, mouentem, & non motam, omnes erunt causæ mediæ essentialiter, quia ex sua natura petunt ita producere, ut simul ab alia producantur: sed solæ causæ mediæ sine actiuo concursu primæ producentis, & improductæ non possunt producere & agere: ergo impossibile est ut hic numero singularis effectus dependeat ab infinitis causis producentibus illum, non adiutis ab aliqua causa prima producente, & improducta, quæ Deus appellatur.

141 **M**aior ex terminis liquet, quia causa media, ut constat ex dictis, est mouens mota, sed in toto illo processu causarum omnis est mouens, & mota: ergo omnes sunt mediæ. Minor sic probatur, nam sublatâ actione causæ, quæ non mota mouet intermedia non mouentur; cum autem non aliter moueant, nisi motæ sint, si careant actione causæ primæ producentis improductæ, mouentis immota, necesse est ut agere nullo modo possint.

142 **V**rgetur ac declaratur amplius, quia actio primaria, & principaliter inchoari debet à causa superiori mouente, à qua inferior pendet; vnde impossibile est inchoare actionem inferiorem causam, nisi influente prius superiori, ordine saltem

independentiæ, & principalitatis; si autem quælibet causa haberet maiorem, & nunquam perueniret ad superiorem illa est à qua primo, & per se possit inchoari actio: ergo impossibilis erit omnis effectio; vel aliter, si illo modo in infinitum progreditur, sit ut tota series, & collectio causarum sit dependens: ergo ab aliqua superiori pendet: ergo ab illa principaliter inchoanda est actio: si ergo talis causa nulla est nullo modo poterit actio vlla inchoari.

Aliter cum Diuo Thoma formari potest hæc ratio, quia secundum leges naturæ effectus limitatus, & finitus perfectionis non potest petere infinitas actus causas influentes in ipsum; tum quia infinitum naturaliter non datur, & ut superfluum rejicitur; tum etiam, quia si ille infinitus causarum concursus esset possibilis præter omnem rationem fingeretur de facto dari in causis per se subordinatis, quia nec potest ostendi necessarius, neque in rebus potest inueniri aliquod signum aut vestigium talis multitudinis, aut influxus infiniti, quis enim, aut apparenti ratione tantam causarum multitudinem fingeret ad productionem formicæ v. g. ergo, ut essent infinitæ causæ eiusdem effectus, necessaria esset eleuatio, sicut; & ad alia, quæ naturaliter non possunt fieri: ergo requireretur causa, à qua eleuarentur; & hæc est Deus, qui virtutem habet agendi supra leges naturæ. Secundo quia irrideretur qui assereret, opus aliquod artificiosum, ita pendere à pluribus artificibus, ut nullus sit, cui ceteri subordinentur, sed quilibet pendeat ab alio in infinitum; cum ergo creatura, & præsertim vniuersi machina opus sit maxime artificiosum, non est abeundum in eius artificibus in infinitum, sed sistendum in aliquo supremo, & sapientissimo, qui est Deus.

Ad primum argumentum respondent aduersarij non valere à diuisis ad coniuncta negando, & ita Aristotelem, ex eo quod singula mouentia sint mota, & non agant virtute propria, sed virtute alicuius primi mouentis non arguere totam collectionem ipsorum non moueri à se, & consequenter niti debere virtute alicuius primi mouentis; vnde ea consequentia videtur inepta, cum possit dari virtus in aliqua collectione, quæ nullo modo reperitur in singulis partibus, nam si centum homines vniantur possunt grauissimum pondus ferre, quod vnusquisque illorum sustinere non potest, ita similiter, licet quodvis ex agentibus mediis non possit ex se mouere, nihilominus tamen omnia sumpta poterunt.

Sed contra hanc solutionem manifeste emergit ratio falsitatem ipsius reuelans, supponit enim argumentum nostrum procedere proprie à diuisis ad coniuncta, quod tamen est falsum, quia tunc arguitur à diuisis ad collecta, quando à singulis partibus per se sumptis, & non connumeratis cum aliis partibus, sumitur argumentum ad totam collectionem, ut patet in exemplo centum hominum, ita enim negatur de singulis si scortum sumantur, & non vnus post alium sibi coniunctum; at vero quando partes connumerantur aliis, ita ut de singulis post alia vere aliquid affirmetur aut negetur de tota collectione vere poterit affirmari, vel negari, ut si dicamus Petrus ferre potest hoc pondus, ut si dicamus Petrus ferre potest hoc pondus, & simul cum illo, & cum hoc: ergo portare, & ferre poterit omnia tria pondera, & hoc secundo modo procedit nostrum argumentum, causarum enim mediarum si singulæ ita sunt motæ ab aliis, ut motio vnius supponat motionem reliquarum, ut motio vnius in infinitum semper sumere licet ita ut ascendendo in infinitum semper sumere liceat vnam post aliam, quæ sit mouens, & mota, & quidam

Quaest. I. Vtrum Deus demonstrari possit. 165

quidem in quouis numero finito causarum mediarum, recte valet argumentum ut per se est evidens; nam si sunt decem causae mediae, omnes debent ab alia moveri, & proinde decima ab effectu non erit prima, sed necessario supponet primam; ita quoque in infinitis causis mediatis si de singulis sumptis post alias vere dicitur non ex se, sed ab alia habere vim mouendi, idem quoque de omnium collectione dici debet.

146 Et confirmatur; quoniam tota haec collectio causarum, vel est mouens ex se vel ab alio; si ab alio, habetur intentum; si ex se, proculdubio aliquid in ea est mouens non motum, producens non productum, ac proinde non omnes causae sunt mediae, sed aliqua prima; non enim concipi potest ut in collectione causarum, quarum nulla habet à se vim agendi sed indiget extrinseca motione alicuius, ut sit vis agendi ex se.

147 Aliter eadem solutio impugnatur admittendo argumentum procedere à diuisis ad coniuncta, aduertendo hunc argumentandi modum non esse formalem, valere tamen ratione materiae quoties sermo est de praedicto essentiali, vel proprietate necessario coniuncta essentiali, verbi gratia, singuli homines sunt apti ad ratiocinandum; ergo & omnes simul sunt apti, sic similiter singuli effectus pendunt ex sua essentia, & natura: ergo omnes simul pendebunt ab una causa, &c. Tunc sic moueri ab alio ad agendum est de intrinseca ratione causae mediae, & non primae: sed singulae ex infinita multitudine sunt mediae, & non primae: ergo omnes moueri debent ab extrinseco.

148 Dices; principium illud Aristotelicum omne quod mouetur, mouetur ab alio, solum ab eo & superari quoad motum localem in quo est peculiaris ratio repugnantia, quae non reperitur in aliis actionibus; nam mouens motum localiter mouet per contactum, & motum; at infinitorum mouentium motus nequit pertransiri, & ideo nullum corpus certum potest moueri localiter dependenter ab infinitis mouentibus mediis, hoc est motis etiam localiter; quae ratio non habet locum in agentibus absque motu per momentaneam actionem productiuam vnius ex alio; non enim repugnat rem productam posse hoc modo agere in ipso productionis instanti, quo primum est.

149 Sed contra, quia haec solutio nullius momenti est, & in primis Aristoteles, quamvis crebro usurpet illud principium in materia motus localis, nonnunquam etiam illud supponit absque determinatione ad certam materiam, ita lib. 2. *Metaphysicae*, textu 5. ait: [non sunt infinitae entium causae,] non dixit motuum aut motorum, sed entium causae, ut complecteretur omni modum cauandae rem aliquam quem cum infinitate causarum coherere non posse contendit; non agere vero solum de causis ad motum localem determinatis constat, quoniam Metaphysicus considerat causas in sua abstractione & amplitudine sub abstractione motu, & lib. 2. de Generatione, tractat. 68. lib. 12. *Metaphysicae*, textu 12. & alibi saepius idem principium applicat ad generationes substantiales, applicandum vero ad quoduis genus actionis productivae constat ex ratione, quia Aristoteles vere negat eiusmodi progressum in mouentibus superius posita; non vero ex ea quae in responsione adducitur.

150 Nam licet ad motum requiratur tempus, non videtur repugnare ut motus eius, quod motum alias secum trahit solum natura non tempore praecedat motum, quem causat, ut patet in orbibus excentricis, qui simul tempore mouentur, & tamen superior est mouens motum, mouetur enim

à primo mobili & excentricum in se inclusum, propria itaque ratio est, quoniam mouens non primum hoc intrinsece vendicat, ut non pellat aliud, nisi ipsum pellatur ab alio; haec autem ex aequo procedit in quouis infinitudine causarum non primarum, siue mouentes siue generantes siue quouis modo producentes sint, semper enim si nulla est prima; sed omnis media supponunt vim aliunde sibi impressam ad agendum; quia mediae non agunt, quin agantur prius saltem natura, quapropter siue illa repugnantia ex peculiari ratione motus localis sit vera siue non repugnantia, quae sumitur ex propria ratione causae mediae, quae non mouet ex se, sed ab alia mota, aequae reperitur cum orbibus agentibus motis ab alio, etenim agens non ex se dicit necessario habitudinem ad agens aliud à quo determinatur, & vim recipit ad agendum, tota autem illa infinita collectio causarum essentialiter subordinatarum est agens non ex se: ergo dicit essentialem habitudinem ad certam aliam causam extra eius latitudinem constitutam, alias tota erit mota, producta & dependens à se ipsa quod est falsum.

Secundo sic argumentor principaliter, quia 151 tota illa collectio causarum est dependens: ergo non est necessaria: ergo aliquando est possibilis esse & non esse: ergo non est sine vltima, impossibile enim est quod ab aliquo dependens & non est necessarium semper habeat esse naturaliter, nisi hoc per potentiam Dei absolutam sit, quod an cognoscat per lumen merum naturae difficillimum est; unde naturaliter quod possibile est & non est à se actualiter aliquando est & aliquando non est; si igitur illa collectio est possibilis, erit possibilis esse & non esse: ergo aliquando nihil fuit in rebus: ergo quando habent esse habuit ab alio extra collectionem vel intra ipsam collectionem & hoc est impossibile, quia etiam erit ab alio, & sic etiam indigebit alio à quo abstrahatur à possibilitate & reducatur ad existentiam; unde si non est aliud quod sit à se, nunquam habebit tota illa collectio esse existentiale, quia omne id quod positum est in possibilitate pura à seipso non potest habere existentiam, nec ab alio, quia non est; unde colligitur euidenter nullam entitatem à parte rei existere, quod est contra euidentem experientiam: ne ergo haec absurda dicantur, asserendum est dari quandam causam omnino necessariam à se, quae omnem entitatem creatam & factam possit ponere extra possibilitatem in actu.

Urgetur amplius ac declaratur ex D. Thoma, 152 quia inter omnia entia mundi quaedam sunt contingentia, ut experientia patet, ac proinde indifferentia ut existant & non existant: ergo asserendum est aliquid ens omnino necessarium & minime indifferens ad existendum, & non existentiam, quia si omnia essent contingentia, aliquando nihil fuisset aut certe potuisset accidere, ut nihil omnino existeret, quod si re vera accidisset, foret impossibile aliquid esse; quia nullum esset ens virtute cuius produceretur: ergo impossibile est quod omnia entia sint contingentia, sicut est impossibile omnia esse impossibilia: aliquid ergo ens oportet esse necessarium: vel ergo hanc necessitatem habet à se, & id est proprium Dei: Deum enim appellamus ens à nullo alio pendens in existentia vel hanc necessitatem habet ab alio, & tunc illud à quo necessitatem habet Deus esset, dici enim non potest in hoc genere abiri in infinitum; quia id perinde foret, ac si in causis efficientibus

cientibus in infinitum procederetur, quod iam reiectum est.

153 Tandem nullum indiuiduum totius collectionis potest habere esse à se, alias iam daretur ali- quod indiuiduum in illa collectione quod esset Deus, quod est contra suppositum talem collectionem ponentis: ergo tota illa collectio non est à se: ergo aliqua causa superior est in rerum natura, à qua primo esse acceperunt omnia illa indiuidua, totaque collectio; hæc vero non potest esse cælum: ergo est substantia corporis expers excellentiorisque naturæ. Rursus vel talis causa ex se habet esse, vel habet illud acceptum ab alio; si ex se: ergo darat substantia corporis expers quæ ex se ipsa existat, quæque causa sit effectrix omnium rerum creaturarum; hanc vero Deum appellamus: ergo Deus est, quod si habet esse ab alio cum non detur processus in infinitum, tum eo quod posteriora esse non habeant nisi virtute priorum, & tota collectio ex se non sit, sed opus sit ab alio produci, si existere debeat; dandum; proculdubio erit aliquod primum, quod cæteris emineat, & quod origo sit cæterorum; ipsum vero neque à seipso producat, neque ab alio, (primum quia quidquid producit, ab alio producit; secundum, quia iam destructus est processus in infinitum) sed ex se necessario sit.

154 Declaratur, quia in omnibus causis efficientibus ordinatis primum est causa mediæ, & medium est causa ultimi, siue media sint plura, siue vnum tantum: ergo si non fuerit primum in causis efficientibus non erit medium, & si non est medium non erit ultimum, quia ultimum habet esse à medio, & medium à primo: sed si procedatur in infinitum in causis per se, & essentialiter subordinatis non erit primum: ergo nec medium, nec ultimum, & sic nulla res in mundo erit quod est falsum.

155 Probat, quod causa mediæ necessario dependeat à prima, quia de ratione causæ est efficacia; nam si causa non efficit, non est causa. Efficacia actualis in sua causalitate actuali consistit, & sic nisi efficacia compleatur, neque causalitas, neque causa actu erit; unde quidquid repugnat complemento causalitatis repugnat & causæ. Tum sic, complementum causalitatis causæ mediæ necessario petit esse dependentiam à prima, quia mediæ est secunda, & secundum dicitur respectu primi, quare vel mediate, vel immediate dependet mediæ à prima; nam si non dependet non est mediæ; unde si tolleretur prima causa, & ante omnem causam esset alia causa nunquam perficeretur causalitas istarum causarum essentialiter dependentium, conditionalis ista est clara, quia infinitas descensus, vel ascensus repugnat complemento.

156 Tum denique, quia processus iste infinitarum causarum, (quatenus per se requiruntur ad effectum actu subordinatum essentialiter ipsæ causæ,) actu debet dari ad quæcunque actionem actu fluentem à quacunque causa; unde, quando ignis particularis huius candelæ, verbi gratia, produceret alium ignem in alia candelâ, necessario concurrerent infiniti ignes, quos necessario videremus concurrentes eo modo, quo videmus illum singularem ignem candelæ concurrentem actu: sed ipsa experientia nos docet hoc esse falsissimum, quia oculis clarissime videmus non concurrere nisi vnicum & singularem ignem. Quomodo enim infiniti ignes in vno cubiculo paruo existerent, ad concurrendum cum illo igne candelæ? certe nullo modo. Ex quo manifeste colligitur nullo modo dari infinitas actu causas essentialiter subordina-

tas, neque dari processum in infinitum causarum essentialiter subordinatarum.

SVBSECTIO II.

Processus in infinitum causarum per accidens subordinatarum euidenter ac manifeste repellitur.

157 **V**Tharum demonstrationum vim eludant, A. theistæ confugiunt (tquam ad ras, quas vocant suæ felicitatis Palladium) à d subordinacionem causarum per accidens, & ad processum infinitum earundem quas infinitas esse non repugnat secundum errorem Aristotelis, qui posuit mundum, & generationes rerum ab æterno, & proinde præcedere debuerunt infinita indiuidua rerum generabilium, quorum alia ab aliis antecedentibus producerentur, aiunt enim rerum generabilium, siue generationis expertium essentias non aliunde quam ex se ipsis non vllius causæ virtute, sed suapte natura ab æterno extitisse, quales nunc sunt; ex enim inquit aptus est homo, ad ratiocinandum, auis ad volendum, &c. & ex cuiuscumque rei natura propriè fluunt proprietates, quibus ad agendum, vel patiendum red dicitur idonea.

Ex quo amplius colligunt semper in mundo fuisse etiam indiuidua aliqua corruptibilia, quæ ex omni æternitate perpetua successione conseruarentur, itav ante quodlibet extiterit aliud, ad quod aliud in infinitum; in quo discursu, ut patet, non requirunt progressum in infinitum in causis essentialiter, sed solum in accidentaliter subordinatis, ita tamen ut huius infinitæ multitudinis nolint esse vnum principium extrinsecum à se, quoniam ipsa inquit rerum natura, & essentia necessario vendicat alicuius, saltem indiuidui existentia, quando omnium non petit, unde concludunt dicendo etiam si vniuscuiusque indiuidui existentia non sit necessaria, & à se, nihilominus tamen à se speciem illam talis processus indiuiduorum vage & necessario petere existentiam actualem, & sic posse saluari processum in infinitum causarum per accidens subordinatarum docent impudentes, ac pertinaces.

158 Sed contra hanc solutionem insurgo, proban- do primum non omnes res suapte natura, & ex principis essentia habere necessario existentiam, quoad aliqua indiuidua; secundum, & consequenter impossibilem esse processum in infinitum in causis accidentaliter subordinatis, nisi fulcia in virtute alicuius principij extrinseci, non subordinati alteri causæ eiusdem generis, nec alterius, ac proinde demonstrabo tale principium esse à se, & sic esse Deum.

159 Quibus positis sic argumentor, quia quod non est actus purus, neque vage, neque determinate est, non habet necessitatem essendi vilo modo, siue vage siue determinate; sed nulla species rerum generabilium est actus purus in ratione essendi: ergo nulla species rerum generabilium habet esse necessario, aut habet necessario existentiam, siue in omnibus indiuiduis, siue in aliquo vage, & confuse; minor si probatur, quia nullum ens potentia- minor si probatur, quia nullum ens potentiale potest esse purus actus in ea ratione quæ potestiale est: sed omnis species creata est ens potentiale in ratione essendi: ergo nulla species creata est purus actus in ratione essendi. Maior est euident, quia purum ut purum in ea ratione